

Den svenske Bankreform paa Rigsdagen 1901.

Indberetning til Udenrigsministeriet.

Af

I Heckscher.

I Resultatet vil Indholdet af de seneste Lovforandringer paa det svenske Bankvæsens Omraade allerede være bekendt i Danmark. De drejede sig om tvende Hovedpunkter: Forandring af Rigsbankens Dækningsregler og Lettelser i de private Seddelbankers Vilkaar under Overgangstiden til Sedlernes Inddragelse. Det sidstnævnte af disse Punkter er af underordnet Betydning for Nabostaterne, undtagen for saa vidt det tør antages at bevirke en jævner og læmpeligere Overgang fra Flerbank- til Enbanksystem. Derimod har det førstnævnte Punkt en videre rækkende Betydning ikke alene i principiel Henseende, men ogsaa fordi det i væsentlig Grad kan faa Indflydelse paa den svenske Centralbanks fremtidige Bevægelighed og derved ogsaa indirekte vil kunne berøre Nabostaternes Økonomi.

Der skal under Hensyn hertil i Korthed gøres Rede for de saaledes foretagne Ændringer i Banklovgivningen af 1897, om hvis Indhold og Forudsætninger der fra tidligere Tid foreligger udførlige Meddelelser (se den i Nationaløkonomisk Tidsskrift for 1898 S. 665

ff. aftrykte Indberetning fra Generalkonsulatet i Göteborg, til hvilken i det følgende henvises).

I.

Det kan vække Forundring, at Trangen til en væsentlig Forandring af de ved Loven af 12. Maj 1897 fastslaaede Regler for Seddelfunderingen allerede har vist sig virksom, længe inden det Tidspunkt er naaet, da disse Regler i Praxis skulde vise deres Betydning. Det er nemlig saare langt fra, at der hidtil har vist sig nogen Nødvendighed for en Udvidelse af den svenske Rigsbanks Seddeludstedelsesret. Har der i Sverig overhovedet siden Bankreformens Vedtagelse været Brug for flere Sedler end tidligere, er det i al Fald ikke hos Rigsbanken, at sligt navnlig har kunnet spores. men hos de private (enskilda) Seddelbanker, og det vilde være en forhastet Slutning, at dette de private Bankers forøgede Seddelforbrug nødvendigvis maatte falde paa Rigsbanken, hvis dens Monopol allerede var traadt i Virksomhed. Der kan meget vel tænkes Foranstaltninger fra Rigsbankens Side, som i eftertrykeligt Omfang ville formindske Landets Seddelforbrug, Foranstaltninger, som Privatbankerne ikke have afgørende Grunde til at foretage. Faktisk er imidlertid, at skønt de private Sedler i Tiden fra $31/12$ 1896 til $31/12$ 1900 steg fra Mill. Kr. 65,30 til 82,25 eller med c. 17 Mill. Kr., forøgedes Rigsbankens i samme Tidsrum kun fra 63,30 til 72 Mill. Kr. eller med næppe 9 Mill., og denne Forøgelse falder derhos næsten for alle Bankerne paa de to første Aar, hvorimod Seddelmassen i Løbet af Aarene 1899—1900 ikke er voxet i nævneværdig Grad.

Til Belysning af, hvorledes Seddelomløbet i Sverig

i de senere Aar er tiltaget betydeligt langsommere end Bankernes Omsætning i det hele, anføres følgende Tal for Tilvæxtprocenten, beregnet efter Bankernes Stilling ved hvert Aars Slutning.

Tilvæxtprocent i alle svenske Bankers

	Kapital	Indlaan	Sedler	Udlaan
fra 1895 til 1896...	9,23	4,01	9,34	10,87
- 1896 - 1897...	16,84	12,95	9,68	19,98
- 1897 - 1898...	11,34	14,80	6,48	16,78
- 1898 - 1899...	16,67	18,18	3,38	13,88
- 1899 - 1900...	3,95	11,44	÷ 0,56	7,70

Der er ved denne Opgørelse — for hvis enkelte Led her ikke kan gøres Rede — at mærke, at Tallet pr. 31. December ikke altid betegner Omsætningens Maximum, idet f. Ex. Seddelmassen ved Udløbet af 3. Kvartal i Aarene 1898 og 1900 var lidt større end ved Aarets Slutning; Forskellen er imidlertid uden Betydning. Til Gengæld er der i modsat Retning at erindre, at der fra den omløbende Seddelmasse med Rette bør gøres Afdrag for de private Sedler, der henligge hos andre Banker end Udstederen, eftersom saadanne Sedler faktisk kunne anses for at være ude af Cirkulation. Berigtiges Opgørelsen i Overensstemmelse hermed, bliver Sedlernes Tilvæxtprocent for de 3 Aar 1898—1900 henholdsvis 6,04, 0,85 og ÷ 1,04. Der har da med andre Ord ikke i Løbet af de to sidste Aar været nogen Forandring i Seddelomløbet som Helhed.

Forklaringen til denne Kendsgerning — at man trods en stadigt voxende Ind- og Udlaansvirksomhed har kunnet nøjes med samme Seddelmængde — maa uden Tvivl søges i Bestræbelserne for at indføre Clearingsinstituttet i Sverig. Efterat Rigsbanken fra Slut-

ningen af 1899 havde overtaget Ledelsen af denne Bevægelse, er det allerede lykkedes at udvikle den saaledes, at nu 11 Banker, hvilke for deres Vedkommende atter repræsentere i alt 61 andre Instituter, foruden Rigsbanken deltage i den daglige Afregning. I Aaret 1900, det første Virksomhedsaar, udgjorde den samlede Omsætning c. 4239 Mill. Kr. eller i dagligt Gennemsnit c. 14 Mill. Kr., hvoraf kun et samlet Beløb af c. 743 Mill. Kr. (eller c. 2,5 Mill. Kr. om Dagen) blev de enkelte Deltagere debiteret og krediteret; Resten udlignedes. At dømme efter dette Resultat fra Institutionens første Aar tør der næres de bedste Forhaabninger om dens Fremtid som en væsentlig Faktor i Seddelbesparingen.

Med større Grund kunde man i Sverigs forholdsvis knappe Guldbeholdning søge Motivet til en Forandring i Seddeldækningsreglerne. Landets hele Guldforraad gik ved Slutningen af 1900 kun op til c. 46½ Mill. Kr., hvilket unægtelig er grumme lidt for en Befolkning paa 5 Millioner Mennesker; den danske Nationalbanks Metalforraad udgjorde samtidigt c. 72¾ Mill. Kr. Men det maa erindres, at Sverigs Guldbeholdning, der for c. 20 Aar siden holdt sig saa lavt som ved c. 20 Mill. Kr., siden da har været i forholdsvis rask Stigning, navnlig i Tiden fra kort før Bankreformens Antagelse. Denne Tilvæxt falder derhos næsten udelukkende paa Rigsbanken, der i Aarene 1894—98 omtrent fordoblede sin Guldkasse og — efter en lille Stilstand i 1899 — yderligere forøgede den i 1900 med 6½ Mill. Kr., saa at den ved sidste Aarsskifte naaede op til c. 37 Mill. Kr., hvilket Beløb efter Loven af 1897 udkrævedes for at gøre fuld Brug af det udækkede Seddelkontingent i

dets hele Udstrækning, altsaa var tilstrækkeligt til en samlet Seddelmængde af 137 Mill. Kr. Der var altsaa heller ikke i denne Retning for Tiden Grund til at nære Uro. En yderligere regelmæssig Forøgelse af Guldbeholdningen i Løbet af de tre Aar, der endnu stod tilbage til Bankreformens endelige Ikrafttræden, vilde uden Vanskelighed have ladet sig gennemføre i Forbindelse med en Overførelse af Privatbankernes Guldforraad til Rigsbanken og have været tilstrækkelig til at supplere Seddelomløbet med de 15 à 20 Mill. Kr., for hvilke der yderligere kunde ventes at blive Brug; hidtil har Sverigs samlede Seddelomløb næppe oversteget c. 155 Mill. Kr. Kravet paa en nogenlunde fyldig Seddelreserve var maaske herved ikke ganske fyldestgjort; men hertil bør erindres, at ifølge de svenske Dækningsregler er Rigsbanken for en væsentlig Del henvist til at søge sin Seddelreserve i det udenlandske Tilgodehavende i løbende Regning.

Den sidst antydede Bestemmelse, der jævnstiller Tilgodehavendet hos Bankens udenlandske Forbindelser med Guld som Seddeldækning, er, som ved en tidligere Lejlighed fremhævet, temmelig exceptionel. Den kan maaske have sin Berettigelse for et Land som Sverig, hvis Guldkasse paa Grund af Landets Beliggenhed som Regel faar Lov til at være nogenlunde uforstyrret og som kan opnaa en større Frihed i sine Dispositioner ved at lade sine Fordringer henstaa i Udlandet end ved at inddrage dem i Form af Guld. Den er ikke desto mindre aldrig uden sine Betænkeligheder, og den har i den her omhandlede Forbindelse utvivlsomt bidraget væsentligt til at fremkalde Uro for Seddelkontingentets Tilstrækkelighed. I Løbet af de senere

Aar har der nemlig været ret lange Tidsrum — ganske afset fra de periodiske Afvexlinger, der særligt i Aarets første sex Maaneder medføre en relativ Tilbagegang i Landets udenlandske Beholdninger — hvor de svenske Bankers udenlandske Tilgodehavende gik ned til et Minimum (se Nationaløkonomisk Tidsskrift 1899 Side 371—72). Under 2. Kvartal 1900 sank dette Tilgodehavende endog ned til c. ÷ 9 Mill. Kr., ja tilmed Rigsbanken var ved dette Tidspunkt i Gæld til Udlandet, skønt det af Staten til Rigsbanken et Aar tidligere ydede udenlandske Laan af 25 Mill. Kr. ikke senere er bleven tilbagebetalt. De private Banker have i 1ste Kvartal 1899 og 1900 stadigt haft en negativ Balance til Udlandet, saa at den Ros, der tidligere, i Aarene 1894—97, kunde ydes dem for en smuk udenlandsk Position, senere har vist sig noget forhastet. Det er endnu ved Begyndelsen af 1901 for den ganske overvejende Del Rigsbanken, der fungerer som Landets Forsyner af fremmed Valuta; og selv den er, naar det ovennævnte Statslaan tages med i Beregning, i en svagere Stilling til Udlandet end for 5—6 Aar tilbage.

Man kan derfor med Rette paastaa, at den nærmeste Grund til den nu indførte Modifikation i Seddel-dækningsreglerne maa søges ikke i en voxende Trang til Seddelforsyning, heller ikke i en særligt knap Guld-kasse, men snarest i en for Tiden forholdsvis ugunstig Betalingsbalance overfor Udlandet. Bankreformen af 1897 gennemførtes af Lovgivningsmagten under en Periode af økonomisk Opsving og lyse Udsigter; den bringes derimod nu ud i Livet under en Depressions-tid med formindskede Afsætningsmuligheder og utilfredsstillende Varepriser paa Landets Hovedartikler.

En saadan Tilstand indeholdt tilstrækkelig Forklaring til den i vide Kredse opstaaede Uro for Reformens Virkninger, uagtet hverken Landets økonomiske Udsigter eller Rigsbankens Status for Øjeblikket synes at afgive noget Holdepunkt for de pessimistiske Betragtninger, der endog fra sagkyndig Side offentligt fremsattes som Motiver til at optage hele Reformen til fornyet Prøvelse og væsentlig Omarbejdelse. Revisionen, som den nu er foretaget, maa derfor snarere betragtes som en Opportunitetsforanstaltning i beroligende Øjemed end som en Indrømmelse af de oprindelige Bestemmelers Mangelfuldhed.

II.

Den paa Rigsdagen i 1901 vedtagne og under 3. Maj d. A. sanktionerede Forandring i Rigsbankloven af 12. Maj 1897 berører først og navnlig Forskrifterne om Rigsbankens Seddeldækning.

Ved første Øjekast synes Forandringen paa dette Punkt ikke at være af principiel Natur. Reglen vil fremdeles som hidtil være den, at Sedlerne først og fremmest funderes paa Guld (møntet og umøntet, i Kasse, Depot eller under Transport) og paa udenlandsk Tilgodehavende til umiddelbar Disposition, subsidiært paa letsælgelige udenlandske Statspapirer, paa Statens og offentlige Institutioners i Udlandet noterede Obligationer samt paa Vexelporfeuilleen. Forandringen bestaar for en væsentlig Del i Bestemmelsen af Guld-kassens Minimum. Dette skal nemlig fra 1. Januar 1902 være mindst 40 Mill. Kr. og behøver under ingen Omstændigheder at være mere. Efter Loven af 1897 skulde Minimum udgøre 25 Mill. Kr.; men desuden

skulde der have Guld indtil 30 pCt. af det Beløb, hvormed den "udækkede" (paa subsidære Dækningsværdier funderede) Seddelmængde oversteg 60 Mill. Kr. Da dette udækkede Kontingent efter Loven af 1897 ikke kunde stige over 100 Mill. Kr., fordredes der altsaa, som ovenfor nævnt, mindst en Guldbeholdning af 37 Mill. ($30 \text{ pCt. af } 40 = 12 \text{ Mill.} + \text{Minimum } 25 \text{ Mill.}$) til en fuld Benyttelse af Kontingentet.

Vigtigere end den lille Forhøjelse af Guldkaassens Minimum er nu den yderligere Forandring, at Kontingentet, der ganske vist vedblivende er fixeret til 100 Mill. Kr., kan overskrides, saa snart Bankens Guldbeholdning overstiger Minimum 40 Mill. Kr., med et til Guldforøgelsen svarende Beløb. Der kan altsaa for hver Million Guld over 40 udgives 1 Million dækkede og 1 Million udækkede Sedler, eller med andre Ord: en Seddelemmission udover 140 Millioner kan baseres paa kun 50 pCt. Guld af det saaledes overskydende Seddelbeløb og paa subsidære Dækningsmidler (Statspapirer, vœxier o. s. v.) for Resten.

Det er iøjnefaldende, at der i denne Forandring ligger en Lettelse; medens der hidtil for Seddeludstedelse udover Kontingentets Grænse krævedes fuld Dækning i Guld eller i udenlandsk Tilgodehavende, skal der for Fremtiden ogsaa kunne benyttes subsidære Dækningsmidler for Halvdelen.

Den Rigsbanken ved Lovforandringen saaledes indrømmede Lettelse vil maaske bedst kunne belyses ved Hjælp af et Par typiske Exempler, i hvilke der gaas ud fra, at der til Dækning udover Kontingentgrænsen ikke benyttes udenlandsk Tilgodehavende. Til Sammenligning anføres de tilsvarende Tal efter nu

gældende danske Funderingsbestemmelser (der som bekendt indenfor visse snævre Grænser ogsaa tillade at medregne Fordringer i Udlandet).

Til et Seddel- omløb af Mill. Kr.	svarer en Metalbeholdning af Mill. Kr.		
	for Sveriges Rigsbank efter Lov 12/3 1897	efter Lov 2/3 1901	for Nationalbanken i Kbhvn. efter Kundg. 11/4 1901
70	25	40	32
100	29,5	40	62
137	37	40	99
140	40	40	102
150	50	45	112
175	75	57,5	137
200	100	70	162

Af disse Exempler fremgaar, at ved 70 Mill., hvilket omtrent udgør Rigsbankens nuværende Seddelmængde, Forandringen repræsenterer en Skærpelse fra 35,7 til 57,1 pCt. Guld, at den ved 150 Mill., hvilket Punkt for Tiden i det nærmeste kan anses for at betegne Sverigs normale Seddelbehov, medfører en Lettelse fra 33,3 til 30 pCt. Guld, og at ved et Seddelomløb af 175 Mill., der anslaaes til det højeste, hvormed man i Undtagelsestilfælde for de nærmeste Aar behøver at regne, Kravet paa Gulddækning formindskes fra 42,8 til 32,8 pCt. Jo højere man kommer paa Skalaen, desto større bliver selvfølgelig den Rigsbanken ved de nye Regler indrømmede Lettelse. Hvor meget mere bunden i sine Bevægelser Nationalbanken vedblivende er, fremgaar uden nærmere Paavisning af denne Sammenligning.

Hvis man tør gaa ud fra, at den saaledes anviste Vej til en udvidet Seddelemmission mod Gulddækning vil blive benyttet i hele den Udstrækning, hvori der

kan blive Brug for nye Sedler, har Lovforandringen af 1901 praktisk taget sat Kontingentsystemet ud af Kraft og indført et Kvotadækningssystem med langsomt stigende Skala fra henved $\frac{1}{3}$ til henimod $\frac{1}{2}$. Der maa nemlig, naar Rigsbanken indtræder i sin Funktion som Landets eneste Seddelbank, regnes med et normalt Seddelomløb paa 140 à 150 Mill. Kr., af hvilket den foreskrevne Guldbeholdning altsaa vil udgøre c. 30 pCt., og for den Del af Seddelomløbet, der overstiger 140 Mill., indtræder da Halvdeldækning. Nogen Sikkerhed er der vel ingenlunde herfor; det staar Banken aabent at nøjes med en Guldbeholdning af 40 Mill. Kr., benytte Kontingentet paa 100 Mill. mod subsidær Dækning og for Sedler udover 140 Mill. at holde Tilgodehavende i Udlandet. Men ligesom der selvfølgelig af Tryghedshensyn altid maa holdes en Guldkasse, som med nogle Millioner overstiger Minimum, saaledes indeholde de nye Dækningsregler i langt højere Grad end de hidtil gældende en Opmuntring for Bankens Ledere til at foretage Guldbeholdning for Valutadækning. En Kvotadækningsregel fandtes efter Loven af 1897 kun for Emissionen imellem 25 og 37 Mill.; paa dette lille Omraade kunde Banken for hver Million i Guld udstede $3\frac{1}{3}$ Million i Sedler, udover denne Grænse vare Valutadækning og Gulddækning derimod ligestillede. Efter Loven af 1901 behøver Banken nu overhovedet kun halv saa meget i Guld som i Valuta til sin Seddelmængde, naar kun Minimum, 40 Mill. Kr., er tilstede i Guld.

Da Rigsbankens Guldbeholdning, som ovenfor bemærket, allerede i en Del Aar har været i nogenlunde jævn og tydelig Stigning, og da man i Begyndelsen af

Maj 1901 naaede op til det nye Minimum, 40 Mill. Kr. i Guld, staar Rigsbanken for saa vidt allerede rustet til at overtage sin nye Stilling. At dens Diskontopolitik for Fremtiden maa gaa ud paa at befæste denne Stilling, er en Selvfølge; saavel private som offentlige Udtalelser vidne ogsaa om, at man er beredt til at bringe de fornødne Ofre for i Løbet af de nærmeste Aar at hæve Guldbeholdningen i Højde med de Krav, der med Føje kunne stilles til en moderne Centralbank.

III.

Det andet Punkt, hvori Loven af 1901 har modificeret Bankreformen af 1897, er Bestemmelsen om Lettelserne for private Seddelbanker, der ville give Afkald paa Emissionsretten før den 31. Decbr. 1903, den yderste Grænse for Reformens fulde Ikrafttræden.

Trods de Begunstigelser, der ved Loven af 1897 vare indrømmede de enskilda Banker under Overgangstiden for at sætte dem i Stand til uden Ulæmpe for sig selv og Publikum at forberede sig til en Afvikling af Seddelemmissionen, eventuelt til en Forvandling til sædvanlige Aktiebanker uden Seddeludgivelse, havde endnu ved Begyndelsen af 1901 kun en eneste, Vesterbottens Enskilda Bank, opgivet Emissionsretten. Dette vakte med Rette Bekymringer for, at alle eller saa godt som alle de øvrige vilde bibeholde Seddelprivilegiet til Overgangstidens Udløb, og man vilde i saa Fald ved Begyndelsen af 1904 paa en Gang kunne vente en Seddelinddragelse af c. 80 Mill. Kr., hvad der, selv om Rigsbanken stod parat til at overtage den, let kunde foraarsage alvorlige Forstyrrelser i Omsætningsforholdene. Det gjaldt altsaa om at byde de private

Seddelbanker bedre Overgangsvilkaar og om muligt tillige at sætte Rigsbanken i Stand til at lede Overgangsbestræbelserne ind i jævne og bekvemme Baner.

I dette Øjemed er der ved Loven af 1901, som iøvrigt har ladet de i 1897 fastsatte Begunstigelser for de private Seddelbanker bestaa, indrømmet de Banker, der i Samraad med Rigsbanken før Slutningen af 1903 opgive Seddelemissionsretten, særdeles læmpelige Vilkaar, forudsat at de beholde samtlige deres Afdelingskontorer. Slige Banker kunne nemlig for hele Beløbet af deres Seddelmængde, som denne stillede sig den 1. Januar 1901, opnaa meget gunstige Laanvilkaar hos Rigsbanken, selvfølgelig mod bankmæssig Sikkerhed, nemlig dels Laan indtil 65 pCt., dels afgiftsfrit Kassekreditiv indtil 10 pCt., dels endeligt Rediskontering af Vexler indtil de resterende 25 pCt. af nævnte Seddelmængde, og alt dette til særdeles billig Rente, nemlig for de førstnævnte 75 pCt. til 2 $\frac{0}{10}$ under Rigsbankens billigste Diskonto (dog mindst til 2 $\frac{0}{10}$ p. a.) og for Rediskonteringen til $\frac{2}{3}$ af Rigsbankens sædvanlige Diskonto.

Disse Fordele kunne Bankerne derhos beholde i 8 Aar fra Slutningen af 1903, dog at de bortfalde for $\frac{1}{8}$ af det oprindelige Beløb om Aaret. Til Gengæld er Rigsbanken under Overgangstiden til Slutningen af 1911 bemyndiget til at medregne ogsaa sine her omhandlede Laane- og Kreditivfordringer hos vedkommende private Seddelbanker blandt de subsidiære Seddeldækningsmidler.

I Sammenligning med de hidtil gældende tilsvarende Bestemmelser frembyder den nye Ordning væsentlige Fordele for de private Banker. Dels beregnes

Omfanget af de dem tilstaaede Forstrækninger efter Loven af 1901 i Forhold til deres Seddelomløb ved Begyndelsen af 1901, medens hidtil Seddelomløbet ved Begyndelsen af 1896 skulde lægges til Grund; denne Forskel udgør for samtlige Banker under Et noget over 22 Mill. Kr. Dels gik de tilsvarende Begunstigelser i Tiden 1904—1908 efter Loven af 1897 kun ud paa en Ret til Rediskontering indtil 40 pCt. af Seddelomløbet, hvorimod der efter Udgangen af 1903 ikke var tilstaaet dem nogen særlig Fordel for de øvrige 60 pCt. Paa den anden Side ere efter Loven af 1897 de private Seddelbanker, som afstaa fra Seddelemissionsretten, fremdeles beføjede til indtil Udgangen af 1903 at erholde Halvdelen af Forstrækningen i Form af Kassekreditiv hos Rigsbanken, medens denne Adgang efter nævnte Tidspunkt nu som allerede bemærket kun skal gælde for 10 pCt. af Seddelomløbet. Om dette sidste Punkt stod der en lille Strid paa Rigsdagen; Regeringen og Første Kammer vare til Sinds at gøre Adgangen til Kreditiv endnu større, medens Udvalget slet ikke ønskede at give Forstrækningen i denne for Rigsbanken ubekvemme Form, og man enedes tilsidst om de 10 pCt. som et Kompromis. Betydningen af denne Indskrænkning er dog næppe væsentlig, da det tør anses Rigsbanken forbeholdt at indrømme Laanene til Privatbankerne under Former, som for disse findes hensigtsmæssige.

Virkningen af de nye Overgangsbestemmelser har heller ikke ladet vente paa sig. To af de største private Seddelbanker, Skånes og Christiansstads Enskilda Banker, have nylig officielt anmeldt, at de fra 1. Aug. 1901 opgive Seddelemissionsretten; disses samlede

Seddelomløb udgjorde ved Aarets Begyndelse c. 16¹/₂ Mill. Kr. Allerede i 1899 havde Mälareprovinsernes Ensk. Bank (med et Seddelomløb af 3,7 Mill.) besluttet at overgaa til Aktiebank fra 1. Januar 1903, og mindst tvende andre (Örebro og Gøteborgs, repræsenterende tilsammen c. 7,2 Mill. Kr. Sedler) forberede nu ligeledes Seddelprivilegiets Opgivelse*). En saadan successiv Afvikling af de private Sedler frembyder ogsaa for Landet store Fordele; bl. a. sætter den Rigsbanken i Stand til ved specielle Overenskomster med de enkelte Privatbanker at forhindre, at de endnu som Seddelbanker virkende Instituter søge at placere deres Sedler hos de Banker, der opgive Seddelemmissionen. At den samtidigt vil fremkalde en vis Usikkerhed hos Publikum, der vil faa en Del Besvær med at holde Regnskab over, hvilke Bankers Sedler der ere inddragne og hvilke ikke, er dog unægteligt, og denne Vanskelighed vil kunne blive følelig ogsaa i Nabolandene.

III.

Det vigtigste Resultat af den i 1901 gennemførte Lov er vistnok den Kendsgerning, at Bankreformens Hovedindhold, Overgangen til Enbanksystemet, nu tør anses for uigenkaldeligt fastslaaet. Til Trods for den Grundighed, hvormed dette Sagens Kærnepunkt i en lang Aarrække var blevet diskuteret i Komiteer, i Pressen og i Rigsdagen, inden man tilsidst enedes om den i 1897 antagne Reform, syntes den offentlige Me-

*) (Tilføjelse af 29. Juni). Gøteborgs Ensk. Bank opgiver Seddelemmissionen fra 15. Oktober 1901, Kalmar E. B. fra 1. Januar 1902. Kristinehamns E. B. forbereder sig til at overgaa til Aktiebank.

ning stadigt ikke i Stand til fuldt at slaa sig til Ro ved denne Reform som et Faktum. Det var ikke blot de til Privatbankinteresserne knyttede Kredse, der benyttede enhver Lejlighed til at minde om alle de Farer, Reformen kunde foraarsage; baade fra Theoretikere og fra praktiske Politikere fremkom der hyppige Advarsler og Projekter i det Øjemed enten at gøre Skridtet tilbage eller dog at opsætte dets Iværksættelse endnu i en Aarrække. Stemningen lod sig i ikke ringe Grad paavirke af disse stadigt tilbagevendende Admonitioner, der tilsidst bleve satte i et vist System af en i dette Øjemed stiftet Forening, og som heller ikke undlod at give sig Udtryk i adskillige private Lovforslag paa Rigsdagen 1901. Det lønner dog næppe Umagen at gennemgaa de forskellige Led i hele denne Bevægelse. Efterat en af Regeringen nedsat lille Kommission af sagkyndige i Løbet af ganske kort Tid havde udarbejdet det Udkast, paa hvilket Regeringens Forslag til Rigsdagen 1901 hviler, og i sin Betænkning ikke havde levnet noget Rum for den Frygt, der fra saa mange andre Sider ytrede for Reformens Virkninger for Næringslivet, beroligedes Stemningen forholdsvis hurtigt. Rigsdagsforhandlingen var vel i Første Kammer ret livlig, men drejede sig i alt væsentligt om Detailspørgsmaal; til at optage Principet til fornyet Forhandling var der aabenbart ingen Tilbøjelighed. Og i Andet Kammer vedtog man Udvalgets Indstilling saa at sige *sans phrase*; næsten demonstrativ var den Ordknaphed, hvormed dette Kammer — der altid har været lidet velvilligt stemt overfor den private Seddelemissionsret — affærdigede en saa stærkt omtvistet Sag.

Naar den svenske Bankreform altsaa nu i de nær-

meste halvtredje Aar skal føres til Ende i Praxis, synes Betingelserne for dens heldige Iværksættelse ingenlunde at kunne kaldes mørke. Thi det er ikke Perioder af stærkt forceret Næringsliv med livlig Foretagsomhed og dristige Frenstidsplaner, der bedst egne sig til at konsolidere et Lands Omsætningsforhold og at omordne dets Betalingsmekanisme. Under saadanne Tider af utaalmelig Erhvervsiver vilde en Overgang som den forestaaende let stille Krav til Omløbsmidlernes Rigelighed, som kunde blive vanskelige nok at tilfredsstille i Forbindelse med en forsigtig og hensigtsmæssig Afvikling af et Seddelomløb med en saa ubegrænset Bøjelighed som de svenske Privatbankers. Tilsyneladende forestaar der nu i Sverig en Periode af relativ Stilstand og Tilbageholdenhed; der vil under den blive Tid til rolig Afvejelse af og hensynsfuld Imødekommen mod alle de Interesser, der kunne gøre Fordring paa at komme i Betragtning ved den forestaaende Omdannelse af Omsætningsmidlerne. Rigsdagens Opmærksomhed for, at der til Gennemførelsen af saa betydelige Opgaver fremfor alt kræves dygtige og kyndige Fagmænd, er samtidigt bleven skærpet. De nye Ledere af Rigsbanken kunne sikkert med Tryghed imødesee loyal Understøttelse baade hos Statsmyndighederne og i Forretningsverdenen.

Det kgl. danske Generalkonsulat i Stockholm den 11. Juni 1901.